

# Kehitysevaluoinnin vuosiraportti 2024



Ulkoministeriö  
Utrikesministeriet



Evaluation on Finland's Development Policy and Cooperation

2025/1



© Ulkoministeriö 2025

Tämän raportin voi ladata ulkoministeriön verkkosivuilta:  
<https://um.fi/kehitysyhteistyon-evaluointiraportit-laajat>

Yhteystiedot: [EVA-11@gov.fi](mailto:EVA-11@gov.fi)

ISBN 978-952-281-837-9 (pdf)  
ISSN 2342-8341

Ulkoasu: Grano  
Kannen kuva: OECD-DAC Evaluation Criteria



# Sisällys

<b>1 MENNYT VUOSI OLI MERKITTÄVIEN MUUTOSTEN AIKAA ULKOMINISTERIÖSSÄ.....</b>	<b>1</b>
<b>2 EVALUOINTI KRIISIN NOPEUDELLA: NORJAN UKRAINA-TUEN JATKUVA EVALUOINTI.....</b>	<b>4</b>
<b>3 VUONNA 2024 VALMISTUNEET EVALUOINNIT.....</b>	<b>7</b>
<b>4 TAKAISINRAPORTOINNIT 2024.....</b>	<b>9</b>
<b>5 TUULET MAAILMALTA.....</b>	<b>10</b>
<b>LIITE 1:KESKITETYT EVALUOINNIT VUOSINA 2010–2024.....</b>	<b>12</b>



# 1 Mennyt vuosi oli merkittävien muutosten aikaa ulkoministeriössä

Ulkoministeriön työtä hallituskaudella ohjaavat ulko- ja turvallisuuspolitiikan sekä kansainvälisten taloussuhteiden ja kehityksen selonteot valmistuivat keväällä 2024. Samanaikaisten menoleikkausten myötä myös kehitysrahoituksen painotukset muuttuivat ja organisaatiouudistus johti vastuunjaon muutokseen. Nyt ministeriö ohjaa ja toimeenpanee sekä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa että kauppa- ja kehityspolitiikkaa kokonaisvaltaisemmin.

Valtionavustusten hallinnoinnin keskittäminen ulkoministeriön sisällä sekä toimintamallien selkeyttäminen vahvistaa resurssien kohdistamista. Lakisääteisiin, velvoittaviin tehtäviin erikoistuu pienempi määrä henkilöitä, joilla on osaaminen valtionavustus- ja muiden lakien ja ohjeiden edellyttämistä kysymyksistä. Ministeriössä pyritään vahvistamaan osastojen välistä koordinaatiota, ja tavoitteena on sekä tehokkaampi resurssien käyttö että lisääntynyt joustavuus. Vahvistuneella ohjauksella, selvällä työnjaolla onnistumisen edellytykset paranevat.

Tällä hallituskaudella yhteistyö edistää aiempaa näkyvämmiin sekä Suomen että kumppanikehitysmaiden strategisia etuja. Yksityisen sektorin rooli kasvaa, ja julkisen kehitysrahoituksen ja yritysten vienti- ja sijoitusponnistelujen välille haetaan synergioita. Samanaikaisesti lisätään vivutusta vahvistamalla kehittyvien maiden omaa yksityistä ja julkista rahoitusta, jotta riippuvuus ulkomaisesta avusta ja velasta vähenisi.

**Tällä hallituskaudella yhteistyö edistää aiempaa näkyvämmiin sekä Suomen että kumppanikehitysmaiden strategisia etuja.**

Jatkuvuuden näkökulmasta selonteot painottavat keskittymistä Suomen vahvuusalueille ja kestävä kehityksen tukeen. Painopistealueina pysyvät pitkäjänteisesti naisten ja tyttöjen oikeuksien sekä seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja -oikeuksien vahvistaminen, koulutus ja ilmastotoimet. Temaattisina, jos toki perinteisinä teemoina, nousevat digitaalisen kehityksen, liiketoimintaympäristön sekä kehittyvien maiden oman tulopohjan vahvistaminen.

Yksi hallituskausi on yleensä suhteellisen lyhyt aikajänne muutosten vaikuttavuuden ja tulosten kestävyuden arviointiin. Kehityspolitiikan aallot voivat saada uusia suuntia seuraavalla hallituskaudella, ja siksi lyhyen aikavälin arvioinnit vaikuttavuudesta eivät kerro kovin paljon pitkän aikavälin trendeistä. Evaluointisuunnitelmassamme olemme kuitenkin huomioineet suurten muutosten arvioinnin hallituskauden lopussa seuraavan hallituksen linjausten pohdinnan avuksi. Koska aika- ja tulosarvot ovat tärkeitä evidenssin saamiseksi ajoissa kaikille osapuolille, alkaneissa evaluoinneissa huomioidaan organisaation ja kehityspolitiikan muutokset varmistamalla toimeksiannoissa tiimien ymmärrys uudesta suunnasta ja miten suosituksissa huomioidaan nykytilanne.

Evaluointien omistajuuden varmistamisessa EVA on jo tehnyt työtä uuden työnjaon mukaisesti eri osastojen kanssa kouluttamalla ja evaluointiosaamista vahvistamalla. On tärkeää varmistaa tiedon kulku osastoilta evaluointitiimeille ja toisinpäin, erityisesti niissä tapauksissa, joissa rahoitusosaaminen ja politiikka- ja tulosohjaus ovat erillään ja osaaminen keskittyy kehityspoliittiselle osastolle.



Resurssien tiukkuuden takia on evaluointien referenssiryhmien samoin kuin johdonvastinetyöryhmien prosessia ja kokoonpanoa rajattu. Osa evaluointien omistajayksiköistä on lopetettu tai tehtäviä on siirretty toisille yksiköille, lisäksi rahoitus on voinut loppua aikaisemmalle tavoitteelle. Näistä syistä osa evaluointien suosituksista ja niitä seuranneista päätöksistä ei enää ole relevantteja uudessa tilanteessa. Tämä on aiheuttanut johdonvastinetyöryhmille ja takaisin raportoinnille pohdintaa vastuutahojen määrittelemiseksi.

Jatkuvuutta ja tilivelvollisuutta painotetaan myös evaluointien suunnittelussa ja evaluointisuunnitelmassa. Siksi suunnitelmaan nousevat naisten ja tyttöjen oikeuksien tuki, Ukrainan tuen monivuotinen evaluointi, IKI-instrumentin evaluointi, tiedolla ja tulosjohtaminen sekä ohjelmajärjestöjen instrumenttievaluointi, jotka toisaalta kohdistuvat tilivelvollisuuden huomioimiseen ja toisaalta tuovat tietoa uusien painotusten ja linjausten toimeenpanoon.

Tulosperustaisuuden osalta oli vuoden aikana vielä kysymysmerkkejä, kun mietittiin maaohjelmien meta-analyysin, ilmatorahoituksen ja ihmisoikeusperustaisuuden evaluointien suosituksia sekä kehityspoliittisessa ohjaus- että johdonvastinetyöryhmissä. Ministeriön ja kehityspoliittisen osaston johdon taholta on kuitenkin selkeästi painotettu, että tulosperustaisuus on ja pysyy kehitysyhteistyön kulmakivenä. Tämä on evaluointitoimen näkökulmasta erittäin tärkeää.

Kun selontekojen toimeenpanossa sovitetaan eri politiikka-alueiden tavoitteita yhteen, tulee se vaikuttamaan tulostavoitteiden ja siksi myös evaluointien tehtävien määrittelyihin. Kehitysevaluoinnin mandaatti on kuitenkin selvä: arvioimme kehityspoliittikan ja -yhteistyön tuloksellisuutta. Toki kokonaisvaltaisemman toimeenpanon vuoksi välillä arvioimme myös kehityspoliittikan ja muiden politiikka-alueiden (kauppa, turvallisuus ja poliittiset suhteet) yhteisiä tavoitteita, joita synergisesti myös kehitysrahoituksen avulla pyritään saavuttamaan. Koordinaatio- ja ohjauksen käytännöt toimeenpanossa tulevat olemaan haaste politiikkaohjauksen onnistumiselle. Onnistuessaan kokonaisvaltaisuus tuo mukanaan tehokkaamman toimintatavan ja paremman vaikuttavuuden.

**Ministeriön ja kehityspoliittisen osaston johdon taholta on kuitenkin selkeästi painotettu, että tulosperustaisuus on ja pysyy kehitysyhteistyön kulmakivenä. Tämä on evaluointitoimen näkökulmasta erittäin tärkeää.**

Menneenä vuonna valmistui yksi keskitetty arviointiprosessi: Suomen maaohjelmien meta-analyysi. Se osoitti, että tulosperustaiset maaohjelmat ovat olleet hyvä työväline Suomelle ja lisänneet tuloksellisuutta. Meta-analyysi näytti myös, miten maaohjelmat voivat hyvin tukea Suomen ulkosuhteiden toimeenpanoa maatasolla. Suosituksissa korostettiin, että ohjelmointia on hyvä keventää, kuitenkin niin että säilytetään tulosperustaisuus.

Syynä evaluointien vähyyteen viime vuonna oli se, että kehitysevaluointi kilpailutti uuden puitejärjestelyn. Pitkän prosessien tuloksena yksiköllä on nyt neljä toteuttajaa strategisille ja suurille evaluoinneille, ja kolme toteuttajaa kohdennetuille tarkasteluille ja synteeseille. Tämä tuo evaluointien toteutukseen entistä laajemmat osaajaverkostot meidän käytettäväksemme.

Tekoälyavusteisen haku- ja yhteenvetotyökalun toteuttaminen saatiin alulle vuoden lopussa ja se on 2025 koekäytössä ja siten mahdollistaa riippumattoman evaluointitiedon laajemman käytön kehityspoliittikan ja rahoituksen suunnittelussa ja myös kotimaisten sidosryhmien paremman tiedon saatavuuden läpinäkyvyyden ja tilivelvollisuuden varmistamiseksi.



Ukrainan merkityksen ja koon takia tässä vuosiraportissa meillä on vieraskynä Norjan evaluointitoimen lähestymistavasta Ukrainan keskitettyyn evaluointiin. Se johdattaa meidän ajatuksiamme tulevaan vuoteen ja heijastelee eurooppalaista keskustelua Ukrainan yhteistyön evaluoinnin tarpeista ja lähestymistavoista.

***Antero Klemola***

Kehitysevaluoinnin päällikkö, Ulkoministeriö



## 2 Evaluointi kriisin nopeudella: Norjan Ukraina-tuen jatkuva evaluointi

**Javier Fabra-Mata**, PhD, johtava neuvonantaja, Norad

Silloin kun panokset ovat kovia ja tilanteet muuttuvat nopeasti, kuten sodassa, evaluointi on hyödyllisintä, kun se tuottaa tietoa joka käytettävissä silloin kun sitä tarvitaan - ei myöhemmin. Jatkuvan evaluoinnin (Real-Time Evaluation, RTE) käyttö Norjan Nansen Ukrainan tukiohjelmassa, ilmentää kuinka evaluointi voi tuottaa hyödyllistä tietoa kompleksisissa tilanteissa.

Helmikuussa 2022 Venäjän aloittaman hyökkäyssodan vuoksi aloitettu Nansen-tukiohjelma Ukrainalle suunniteltiin alun perin vuosille 2023–2027. Joulukuussa 2024 sitä pidennettiin kolmella vuodella ja tukea lisättiin noin 11 miljardilla eurolla sekä siviili että sotilaalliseen tukeen. Norjan kehitysyhteistyövirasto Norad valvoo siviili ja humanitaarisen osuuden toimeenpanoa Norjan ulkoministeriön puolesta.

Nansen-ohjelma nopeasti muuttuvassa ympäristössä asetti Noradin riippumattomalle evaluointitaimelle haasteen tuottaa tietämystä varhaisessa vaiheessa ohjelman johdolle ja sen sopeuttamiselle. Sen ratkaisemiseksi aloitettiin jatkuva evaluointi. Kuultuaan useita Ukrainalle kehitys- ja humanitaarista apua tarjoavia järjestöjä sekä kerättyään palautetta Norjan avunantohallinnosta arviointiosasto suunnitteli arviointimenetelmän, jonka tavoitteena on antaa jatkuvaa, kohdennettua palautetta sen sijaan, että odotettaisiin toiminnan olevan pitkällä tai päättyneen. Jatkuvan evaluoinnin keskittymisen tulosjohtamiseen vaikutti erityisen arvokkaalta Noradin suhteellisen uudelle Nansen-osastolle, ja uskoimme, että se tehostaisi sisäistä oppimista ja näyttöön perustuvaa johtamista.

Jatkuvan evaluoinnin lisäarvoa kyseenalaistetaan joskus erityisesti suhteessa tavanomaisiin seuranta-järjestelmiin. Tässä tapauksessa kuitenkin hyöty oli täysin selvä: riski päällekkäisyyteen seurannan kanssa oli olematon huomioiden ohjelman johtokenteet ja sen uutuus, sillä kokonaisvaltainen monitorointijärjestelmä nopeasti etenevässä aloitteessa näin laajassa mittakaavassa ei synny yön yli. Joustuen sisäänpäin katsovasta lähestymistavasta järjestelmien ja käytäntöjen arviointiin sekä seurannan mahdollisuuksiin jatkuvan evaluoinnin odotettiin auttavan tiedon puutteen tunnistamisessa järjestelmien jatkuvassa kehittämisessä.

**Jatkuvan arvioinnin tavoitteena on antaa jatkuvaa, kohdennettua palautetta sen sijaan, että odotettaisiin toiminnan olevan pitkällä tai päättyneen.**

Joustavuuden lisäämiseksi evaluointi järjestettiin lyhyiksi moduuleiksi. Lähtökohtana oli, että jokaisen moduulin lopussa saadut opit, nousevat löydökset ja ulkoiset huomiot määrittäisivät jatkoa ja tulevia moduuleita. Ensimmäinen moduuli tulospohjaisesta johtamisesta vuoden 2024 jälkipuoliskolla kesti vähän yli neljä kuukautta. Se käsitteli useita tulosten seurantaan liittyviä аспектеja, mukaan lukien sitä miten hyvin nykyiset järjestelmät ovat johdonmukaisia Norjan politiikan ja tuen kehyksien kanssa, tuen tuloksellisuutta hanke- ja ohjelmatasoilla, järjestelmien kykyä seurata, analysoida ja tallentaa sekä suunniteltuja että tahattomia tuloksia.



Jatkuvassa evaluoinnissa tarvitaan toteuttavien ja evaluointitiimien läheistä yhteistyötä, eikä tämä tapaus poikkea siitä. Luottamus oli avainasemassa roolien ymmärtämisen ja jokaisen ajan kunnioittamisen lisäksi. Evaluointitiimin fasilitointitaito oli sen kriittistä osaamista ja ratkaisevan tärkeää oppimiselle suotuisan ympäristön vahvistamiseksi.

Olen usein kuullut sanottavan ja sanonut itsekkin, että evaluointien hyöty tulee yhtä paljon prosessista kuin kirjoitetuista raporteista. Tämä on vielä enemmän totta jatkuvassa evaluoinnissa, jossa ei välttämättä tarvita pitkiä loppuun hiottuja raportteja, joiden kirjoittaminen, laadun varmistaminen ja lukeminen kestävät pitkään.

Vaikka myös näissä evaluoinneissa tuotettiin kirjalliset raportit, prosessi sisälsi yhteisiä keskusteluja, työpajoja, yhdessä kehittämistä ja tilaa pohdinnalle. Mutta prosessin ja raporttien välillä on herkkä tasapaino siinä, miten ne koetaan ja ettei toinen jätä toista varjoonsa, vaan ne vahvistavat toisiaan.

**Evaluointien hyöty tulee yhtä paljon prosessista kuin kirjoitetuista raporteista.**

Koska ajalla on tässä prosessissa suuri merkitys, evaluointiyksikkö oli evaluoinnissa mukana enemmän kuin vain normaalissa evaluointimanagerin roolissa. Tähän sisältyi viikoittaisia seurantakoukkuja evaluointitiimin kanssa, arviointia tukevia keskusteluja, toimintaympäristöön liittyviä selvennyksiä, tarvittavan dokumentaation tunnistamista ja jakamista sekä keskeisten viestien jalostamista ennen kirjallisten tuotosten valmistumista. Lisäksi yksikkö oli mukana tarkkailijana haastatteluissa, silloin kun näin oli tiimin kanssa sovittu, ja tuki sidosryhmätyöpajojen järjestämistä Yksikön roolina oli myös toimia tiedon tulkitsijoina sidosryhmien ja ulkoisten tiimien välillä, jotka eivät tunne hyvin käytössä olevia järjestelmiä. Tämä nopeutti laadun varmistamista ja tuki tehokasta viestintää.

Jatkuvan evaluoinnin ei ollut koskaan tarkoitus korvata evaluointitoimen, muiden yksiköiden, tai toteuttajien hanketason käynnissä olevaa tai tulevaa evaluointitoimintaa. Liian suuret odotukset muodostavat riskin jatkuvalla evaluoinnilla: liikaa kysymyksiä, kriteerejä, tai liian laaja fokus ”oppimiseen kaikille”. Sen sijaan, jatkuvan evaluoinnin vahvuus piilee tarkassa kohdentamisessa ja joustavuudessa, mikä takaa hyödyllisyyden ja vaikuttavuuden korkeiden panosten ympäristössä.

## Oppeja jatkuvasta evaluoinnista Ukrainan kontekstissa

Jatkuvan evaluoinnin suunnittelu ja toteuttaminen kompleksisessä ympäristössä, kuten Ukraina, tarjoaa arvokasta oppimista evaluoitsijoille ja ohjelmien vastuuvirkahenkilöille. Tässä muutamia, joita olen miettinyt:

- **Panosta suunnitelmaan:** Varhaiset keskustelut sidosryhmien kanssa ovat tärkeitä tavoitteiden linjaamiseksi, odotusten selventämiseksi ja työn koordinoimiseksi. Tämä pohjatyö minimoi päällekkäisyyden ja takaa, että evaluoinnin kohde on selvä ja yhteisesti ymmärretty.
- **Evaluointiyksiköiden osallistuminen:** Yksiköiden aktiivinen osallistuminen vahvistaa prosessia. Toiminta tiedon tulkkeina sidosryhmien ja ulkoisten evaluoitsijoiden välillä takaa jouhevamman kommunikaation ja nopeamman laadun varmistamisen. On kuitenkin tärkeää säilyttää selvät rajat ja varmistaa evaluoinnin riippumattomuus ja uskottavuus.
- **Koordinoi ja jaa tietoa:** Yhteistyö muiden Ukrainassa työskentelevien evaluoitsijoiden kanssa estää päällekkäistä työtä ja vahvistaa yhteistä vaikuttavuutta. Tiimien osallistuminen olemassa oleviin foorumeihin auttaa parantamaan tiedon jakoa ja johdonmukaisuutta.



- **Hallitse aikapainetta:** Sidosryhmät, jotka tukevat Ukraina-työtä, ovat usein ylityöllistettyjä. Evaluoinnin tulee kunnioittaa rajallista aikaa samalla varmistaen merkityksellisen osallistumisen. Aikapainetta voidaan tasapainottaa joustavuudella aikarajoissa ja prosesseissa.
- **Säilytä fokus:** Jatkuvaan evaluointiin liittyy riski, jos sillä pyritään kattamaan liikaa kysymyksiä ja moninaisia odotuksia. Selvä rajaus ja ulkopuolelle jäävien ideoiden siirtäminen tuleviin prosesseihin varmistaa sen, että evaluointi on tehokas ja vaikuttava.
- **Tiiviit tuotokset:** Tässä yhteydessä tiiviit kirjalliset tuotokset ja moduulien raportit ovat tehokkaampia kuin pitkät dokumentit. Työpajat ja keskustelut tuottavat usein paremman ymmärryksen ja sitoutumisen; löydösten jakaminen on yhtä tärkeää kuin kirjoitetut raportit.
- **Käytä erilaisia menetelmiä:** Vaikka tässä tapauksessa ei käytetty erilaisia menetelmiä, kuten tekoälyä, kaukokartoitusta ja ulkoisia tietokantoja, useiden metodien käyttö parantaa evaluoinnin laatua ja mahdollistaa syvempää ymmärrystä.

Lopulta jokaisen evaluoinnin onnistuminen - erityisesti jatkuvaa evaluointia käytettäessä - riippuu metodien ja lähestymistapojen sopeuttamisesta vallitsevaan tilanteeseen ja odotuksiin. Ukrainassa, jossa olosuhteet ovat nopeasti eteneviä ja panokset korkeita, tämä lähestymistapa on osoittanut arvonsa.



## 3 Vuonna 2024 valmistuneet evaluoinnit

Tässä luvussa esitellään vuoden 2024 keskitetyistä evaluoinneista tiivistetyt tavoitteet, tulokset ja suositukset sekä nostoja evaluointien todentamista kehityspoliittisista tuloksista. Evaluointiyksikön toteuttamien evaluointien raportit löytyvät ulkoministeriön verkkosivuilta. Myös [hanke- ja ohjelma-kohtaiset evaluointiraportit löytyvät verkkosivuilta](#). Lisäksi verkkosivuilla on muita evaluointeihin liittyviä materiaaleja kuten evaluointimanaali.

### Maaohjelmien meta-analyysi

Meta-analyysi arvioi Suomen kymmentä maaohjelmaa vuosina 2021–2024. Tarkastelun kohteena olivat maaohjelmat *Afganistanissa, Etiopiassa, Keniassa, Mosambikissa, Myanmarissa, Nepalissa, Palestiinassa, Somaliassa, Tansaniassa ja Ukrainassa*. Prosessin tavoitteena oli arvioida, kuinka tuloksellisia maaohjelmat ovat olleet, ja tuottaa tietoa kehitysyhteistyön suunnittelun perustaksi ohjelmasyklin päättyessä. Tästä syystä meta-analyysissä oli myös tulevaisuuteen katsova osuus.

Meta-analyysin mukaan maaohjelmat ovat tuottaneet tuloksia ja vahvistaneet Suomen kahdenvälisen kehitysyhteistyön jatkuvuutta ja tulosohjausta. Maaohjelmien tulisi kuitenkin heijastella paremmin maiden todellisia olosuhteita, jotta ne toisivat lisäarvoa. Aiempaa epävakaammassa globaalissa toimintaympäristössä ennakoiva suunnittelu on yhä tärkeämpää tulosten kestävyuden ja kumppanimaiden resilienssin vahvistamiseksi.

**Meta-analyysi osoitti että maaohjelmat ovat tuottaneet tuloksia ja vahvistaneet Suomen kahdenvälisen kehitysyhteistyön jatkuvuutta ja tulosohjausta.**

Meta-analyysin suositusten mukaan ulkoministeriön tulisi jatkaa ohjelmiin ja tulosohjaukseen perustuvaa lähestymistapaa kahdenvälisessä kehitysyhteistyössä, mutta toimintatapoja tulisi yksinkertaistaa ja muuttaa joustavammiksi. Maatason ohjelmoinnissa suositellaan hyödynnettävän ennakointityökaluja ja huomion kiinnittämistä järjestelmällisemmin kumppanimaiden kykyyn sopeutua mahdollisiin tuleviin shokkeihin.

Meta-analyysin mukaan hallituksen uudet painopisteet ja säästötoimenpiteet heikentävät kehitysvaiikutuksia ja vaikuttamismahdollisuuksia kumppanimaissa. Toteutettaessa hallituksen prioriteetteja ja säästötoimenpiteitä olisi tärkeää keskittyä tulosten kestävyteen ja mahdollisuuksien mukaan säilyttää olemassa olevat yhteistyösuhteet ja vaikutuskanavat kumppanimaissa. Ulkoministeriön tulisi yhä enemmän integroida kahdenvälisen kehitysyhteistyön maatason suunnittelua ja raportointia ulko- ja kauppapoliittisten tavoitteiden kanssa. Tulosperustaisesta kahdenvälisestä ohjelmoinnista saatuja kokemuksia voitaisiin hyödyntää tukemaan ulko- ja kauppapoliittikan prioriteettien tulosohjausta.

**Meta-analyysin mukaan olisi tärkeää keskittyä tulosten kestävyteen ja mahdollisuuksien mukaan säilyttää olemassa olevat yhteistyösuhteet ja vaikutuskanavat kumppanimaissa.**



## Mitä opimme tästä prosessista?

Klassiseen arviointiin verrattuna meta-analyysi oli osallistava prosessi, joka perustui vahvasti maatiimien omiin näkemyksiin ja kokemuksiin. Meta-analyysitiimin tehtävänä oli kerätä, analysoida ja esitellä saatavilla olevaa tietoa maatiimeille sekä ammattimaisesti ohjata, tukea ja haastaa heitä kohti tämän tiedon analysoimista (*sense-making*) itsearviointityöpajojen aikana.

Itsearviointityöpajojen aikana maatiimeillä oli mahdollisuus kokeilla ennakointia maatason ohjelmoinnin perustaksi. Maatiimit hahmottelivat vaihtoehtoisia skenaarioita ja sitä, miltä Suomen tuki voisi näyttää kussakin skenaariossa. Vaikka kyseessä oli suhteellisen lyhyt harjoitus, sillä vahvistettiin yhteistä ymmärrystä maan kehityskontekstista ja siihen vaikuttavista tekijöistä.

Maaohjelmien meta-analyysi loi erinomaista pohjaa maatason ohjelmoinnin kehittämiseen, jossa lähtökohtana on eri yhteistyö- ja rahoitusmuotojen tuominen kiinteämmin yhteen synergioiden vahvistamiseksi.

## Suosituks

1. Ulkoministeriön tulisi jatkaa ohjelmiin ja tulosohjaukseen perustuvaa lähestymistapaa kahdenvälisessä kehitysyhteistyössä.
2. Maaohjelmien toimintatapoja tulee yksinkertaistaa ja muuttaa joustavammiksi.
3. Tulevan maaohjelmoinnin tulisi hyödyntää ennakointityökaluja ja järjestelmällisemmin huomioida kumppanimaiden kyky sopeutua mahdollisiin shokkeihin.
4. Toteuttaessaan hallituksen prioriteetteja ja säästötoimenpiteitä, mukaan lukien joidenkin maaohjelmien asteittainen lopettaminen, ulkoministeriön tulisi keskittyä tulosten kestävyteen ja mahdollisuuksien mukaan säilyttää olemassa olevat yhteistyösuhteet ja vaikutuskanavat kumppanimaissa.
5. Ulkoministeriön tulisi yhä enemmän integroida kahdenvälisen kehitysyhteistyön maatason suunnittelua ja raportointia ulko- ja kauppapoliittisten tavoitteiden kanssa säilyttäen maaohjelmissa luodut hyvät tulosohjauskäytännöt.

[Linkki raporttiin](#)



## 4 Takaisinraportoinnit 2024

Vuoden 2024 aikana EVA-11 pyysi osastoja ja yksiköitä raportoimaan toimenpiteistä, joita ne olivat tehneet viiden evaluoinnin johdonpäättösten pohjalta. Raportoinnit koskivat evaluointeja:

- Evaluation on Development Cooperation carried out by the Department for Russia, Eastern Europe and Central Asia, including the Wider Europe Initiative (WEI)
- Evaluation of Finnish Development Policy Influencing Activities in Multilateral Organisations
- Catalysing Change: Evaluation of Finland's Humanitarian Assistance 2016 – 2022
- Evaluation Of Economic Development, Job Creation and Livelihoods
- Transition Process of Finnish-Vietnamese Cooperation in 2008 – 2020

Kolmen ensimmäisen evaluoinnin (itä, vaikuttaminen multijärjestöissä, humanitäärinen apu) takaisinraportoinnit käsiteltiin kehityspoliittisen ohjausryhmän kokouksessa 30.10.2024. Merkittävimpiä takaisinraportoinnissa esiin tulleita seikkoja olivat ulkoministeriön organisaatiomuutoksen vaikutukset takaisinraportointiin erityisesti itä-evaluoinnin osalta, suomalaisten kansalaisjärjestöjen humanitaarisen rahoitushaun integroiminen osaksi ohjelmatuen hakukierrosta vuonna 2025 sekä se, että henkilöresurssien vahvistaminen multijärjestöissä tehtävän vaikuttamistyön tehostamiseksi ei toteutunut.

Kahteen jälkimmäiseen evaluointiin (taloudellinen kehitys, Vietnamin siirtymävaihe) ei saatu tarpeeksi vastauksia, joten niiden takaisinraportointi toteutetaan uudelleen vuonna 2025 yhdessä tietoperustaisen johtamisen evaluoinnin (Evaluation on knowledge management and decision making in Finland's development policy and co-operation) kanssa, johon ei myöskään aikanaan saatu tarpeeksi vastauksia. Vuoden 2025 aikana tullaan tekemään takaisinraportoinnit myös vuosina 2022 ja 2023 valmistuneista evaluoinneista, joita ovat:

- The metaevaluation of MFA's project and programme evaluations in 2017 – 2020
- Evaluation of the Finnish Development Policy Influencing in the European Union
- Evaluation of Finland's development communications and global education.



## 5 Tuulet maailmalta

### Global Evaluation Forum

International Organisation for Cooperation in Evaluation (IOEC) ja EvalPartners järjestivät neljännen kansainvälisen evaluointifoorumin (Global Evaluation Forum, GEF) yhdessä Marokon kansallisen evaluointijärjestön (AME) ja muiden sidosryhmien kanssa helmikuussa 2024. Foorumin tavoitteina olivat muun muassa evaluoinnin edistämisestä ja käytöstä päätöksenteossa kiinnostuneiden tahojen kokoaminen, EvalAgenda2030:n viimeistelytyön edistäminen, ja YK:n uuden päätöslauselman A/RES/77/283 vaikutuksista keskusteleminen. Tämä vuonna 2023 hyväksytty päätöslauselma kannustaa maita toteuttamaan SDG-tavoitteiden evaluointeja maajohtoisesti. Suomen evaluointiyksikkö on myös osallistunut tulevan EvalAgendan luonnostelutyöhön. Agendan päivitys vastaa muuttuneeseen toimintaympäristöön ja tunnistaa yhteisiä evaluointikentän painopisteitä.

Evaluointiyksikkö edusti Suomea kahdessa paneelissa. Ensimmäisessä ”Transforming Evaluation to attend to the Global and National Realities” mainitsimme muun muassa itsenäisen ja laadukkaan tiedon tärkeyden disinformaation lisääntyessä. Toinen paneeli toteutettiin yhteistyössä IDEAS:n, DEvalin ja Unicefin kanssa. Paneelin tavoitteena oli edistää vuoropuhelua Agenda2030 maakohtaisten ja -johtoisten arviointien merkityksestä. Suomi oli aikoinaan ensimmäinen maa, joka toteutti kansallisen riippumattoman evaluoinnin Agenda2030:n toimeenpanosta, ja Nigeria seurasi perässä ensimmäisenä globaalina etelän valtiona.

**Vuonna 2023 hyväksytty YK:n päätöslauselma kannustaa maita toteuttamaan SDG-tavoitteiden evaluointeja maajohtoisesti.**

### National Evaluation Capacities

National Evaluation Capacities (NEC) konferenssin järjestivät Global Evaluation Initiative (GEI) ja YK:n kehitysohjelma UNDP yhdessä kiinalaisten yhteistyötahojen kanssa lokakuussa 2024. Tapahtuma toi yhteen sekä julkishallinnon virkahenkilöitä että YK:n toimijoita. Tapahtuman tavoitteena oli jakaa oppeja kansallisten evaluointijärjestelmien vahvistamisesta, niiden roolista kestävä kehityksen tavoitteiden (SDG) ja muiden kehitystavoitteiden saavuttamisessa sekä siitä, miten uudet teknologiat ja lähestymistavat evaluoinnissa voivat edistää näiden tavoitteiden saavuttamista. Evaluointiyksikkö edusti Suomea tapahtumassa. Agenda2030- ja SDG-evaluointia edistävässä paneelissa jatkettiin aiempaa työtä aiheeseen liittyvien kansallisten evaluointien edistämiseksi ja Suomen oppeja jakaen. Konferenssin ohessa käytiin myös tärkeitä toimintaa ohjaavia ja suunnittelevia keskusteluja eri yhteistyötahojen kanssa. Konferenssi vahvisti myös yksikön osaamista synteisien ja näytökattavuuden arvioinnin menetelmien osalta.

### Global Evaluation Initiative (GEI)

Evaluointiyksikkö on tukenut Maailmanpankin ja YK:n kehitysohjelman UNDP:n kansainvälistä evaluointialoitetta sen alusta alkaen. Vuonna 2024 yksikkö kävi yhteistyötä pohjustavia keskusteluja GEI:n ja muiden kansainvälisten sidosryhmien kanssa. Lopputuloksena yksikkö päätti tukea organisaation toimintaa erityisesti kansallisen evaluointikapasiteetin vahvistamisen saralla. Yksikön tuella vahvistetaan erityisesti pitkäaikaisen yhteistyökumppanimme Tansanian valtion



evaluointijärjestelmää ja -prosesseja. Yhteistyössä mukana toimii myös Saksan evaluoinnista vastaava organisaatio DEval.

Evaluointiyksikkö on toiminut aktiivisesti GEI:n ohjausryhmässä ja vaikuttanut osaltaan toiminnan suuntaamiseen. Vuonna 2024 yksikkö osallistui myös GEI:n toimintaa arvioivan evaluoinnin referenssiryhmään. Evaluointi valmistuu vuonna 2025 ja sen tuloksia hyödynnetään mahdollisen yhteistyön jatkon suunnittelussa.



# Liite 1: Keskitetyt evaluoinnit vuosina 2010–2024

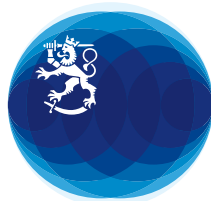
## Keskitetyt evaluoinnit ja tarkastelut vuosina 2011–2024

- Maaohjelmien meta-analyysi: [Linkki raporttiin](#)
- Suomen tuki kansallisen tulopohjan vahvistamiseksi kehitysmaissa: [Linkki evaluointiin](#)
- Suomen kehitysyhteistyö opetussektorilla: [Linkki evaluointiin](#)
- Ihmisoikeusperustaisuus Suomen kehityspolitiikassa ja -yhteistyössä: [Linkki evaluointiin](#)
- Suomen kansainvälinen ilmastorahoitus 2016–2022: [Linkki evaluointiin](#)
- Arviointi ulkoministeriön kehitysviestinnästä globaalien kriisien ja vastakkainasettelun kärjistämän keskustelun ristitulessa: [Linkki evaluointiin](#)
- Tarkastelu UM:n tuesta kansainvälisissä rekrytoinneissa: [Linkki tarkasteluun](#)
- Tarkastelu keskitettyjen evaluointien käytöstä ja hyödyllisyydestä: [Linkki tarkasteluun](#)
- Evaluation of the Finnish Development Policy Influencing in the European Union: [Linkki evaluointiin](#)
- From Reactivity to Resilience. Assessment of the Response of Finnish Development Policy and Cooperation to the Covid-19 Pandemic: [Linkki tarkasteluun](#)
- Catalysing Change. Evaluation on Finland’s Humanitarian Assistance 2016–2022: [Linkki evaluointiin](#)
- Metaevaluation of project and programme evaluations in 2017–2020: [Linkki evaluointiin](#)
- Water as an Entry Point for Peace Mediation. Evaluation on Finnish Water Diplomacy: [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on the Transition Process of Finnish-Vietnamese Cooperation in 2008–2020: [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on Development Cooperation carried out by the Department for Russia, Eastern Europe and Central Asia, including the Wider Europe Initiative (WEI): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation of Economic Development, Job Creation and Livelihoods: [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation of Finnish Development Policy Influencing Activities in Multilateral Organisations (2020): [Linkki evaluointiin](#)
- Adapting for Change: Country Strategy Approach in Fragile Contexts (2020): [Linkki evaluointiin](#)
- Developmental Evaluation of Business with Impact (BEAM) Programme (2019): [Linkki evaluointiin](#)
- “How do we Learn, Manage and Make Decisions in Finland’s Development Policy and Cooperation” (2019): [Linkki evaluointiin](#)
- Joint Nordic Organizational Assessment of the Nordic Development Fund (2019): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on Forced Displacement and Finnish Development Policy (2019): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on Improvement of Women’s and Girls Rights (2018): [Linkki evaluointiin](#)
- Meta-evaluation of Project and Programme Evaluations in 2015–2017 (2018): [Linkki evaluointiin](#)
- Programme-based Support through Finnish Civil Society Organizations I, II and III (2017, 2016): Linkit evaluointiin [osa I](#), [osa II](#) ja [osa III](#)



- Meta-evaluation of Project and Programme Evaluations in 2014–2015 (2017): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on Aid for Trade (2016): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on Finland's Development Cooperation Country Strategies and Country Strategy Modality (2016): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation of Humanitarian Mine Action (2015): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on Inclusive Education in Finland's Development Cooperation in 2004–2013 (2015): [Linkki evaluointiin](#)
- Meta-Evaluation of Project and Programme Evaluations in 2012–2014 (2015): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on Finland's Development Cooperation with Kenya 2007–2013 (2015): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on Finland's Development Policy Programmes from a Results-Based Management Point of View 2003–2013 (2015): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on Peace and Development in Finland's Development Cooperation (2014): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on Finland's Support to Higher Education Institutions North-South-South and HEI ICI Programmes (2014): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on Complementarity in Finland's Development Policy and Co-operation (2014): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on Complementarity in Finland's Development Policy and Co-operation - A Case Study on Complementarity in the Institutional Co-operation Instrument (2014): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on Complementarity in Finland's Development Policy and Co-operation - A Case Study on Complementarity in the NGO Instruments (2013): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on Complementarity in Finland's Development Policy and Co-operation A Case Study on Complementarity in Finland's Country Programme in Mozambique (2013): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on Complementarity in Finland's Development Policy and Co-operation - A Case Study on Complementarity in Finland's Country Programme in Zambia (2013): [Linkki evaluointiin](#)
- Meta-Evaluation of Decentralised Evaluations in 2010 and 2011 (2012): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on Finland's Contribution to Building Inclusive Peace in Nepal (2012): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on Nordic Influence in Multilateral Organizations: A Finnish Perspective (2012): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on Finnish support to development of local governance (2012): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on Finnish Concessional Aid Instrument (2012): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on Country Programme between Finland and Tanzania (2012): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on Country Programme between Finland and Nepal (2012): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on Junior Professional Officer Programme (2012): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on the VERIFIN Training Programme (2011): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on Paris Declaration (2011): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on Results-Based Approach in Finnish Development Cooperation (2011): [Linkki evaluointiin](#)

**KEHITYSEVALUOINNIN  
VUOSIRAPORTTI  
2024**



**Ulkoministeriö  
Utrikesministeriet**